

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 69032-02-25

לפני: כבוד השופט עופר גרוסקופף
 כבוד השופט יחיאל כשר
 כבוד השופטת רות רוני

המעוררים: 1. לירון קמפו
 2. דני בן אבי
 3. יעקב מורן גלעד
 4. מרדכי מורד

נגד

המשיבה: צ'מפיון מוטורס בע"מ

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 1.7.2024 בת"צ [22619-01-18](#) [נבו] שניתן על ידי סגנית הנשיא, כבוד השופטת רחל ברקאי

תאריך ישיבה: כ"ב באייר תשפ"ה (20.5.2025)

בשם המערערים: עו"ד מיכאל בך; עו"ד רון לדרמן

בשם המשיבים: עו"ד רון פלג; עו"ד רוני זיו; עו"ד נועם גילון;
 עו"ד עדן יגזאו

חקיקה שאזכרה:

חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סע' 8(א)(1), 1 לתוספת

חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981

חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, תשע"ו-2016: סע' 1, 41(4)(ב), 41(א)(5), 47(א), 59(א)(3)

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973: סע' 12, 15, 39

פקודת הנזיקין [נוסח חדש]: סע' 63

תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018: סע' 3.א138, 5.א138

צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (יבוא רכב ומתן שירותים לרכב), תשל"ט-1978

מיני-רציו:

* התקבל בעיקרו ערעור על פסק דינו של ביהמ"ש המחוזי בגדרו התקבלה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד המשיבה, במובן זה שיאושר ניהול התובענה כייצוגית גם ביחס לשאלת אחריות המשיבה על התנהלות המוסכים המורשים, לרבות בעילה של רשלנות, ובאופן חלקי בעילה של עשיית עושר ולא במשפט.

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – אישור תובענה ייצוגית

* פרשנות – דין – חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב

ערעור על פסק דינו של ביהמ"ש המחוזי בגדרו התקבלה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד צ'מפיון מוטורס, שעניינה בכמויות שמן המנוע שנעשה בהן שימוש במהלך הטיפולים התקופתיים המתבצעים במוסכי צ'מפיון מוטורס או במוסכים המופעלים ע"י סוכנים מורשים מטעמה. בערעור מתמקדים התובעים המייצגים בשתי סוגיות: קביעת בימ"ש קמא לפיה לא ניתן להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות בגין פעילות המוסכים המורשים ודחיית בקשת האישור בעילות של רשלנות ושל עשיית עושר ולא במשפט.

ביהמ"ש העליון קיבל את הערעור בעיקרו:

חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב מטרתו היא להסדיר את השירותים בענף הרכב, לרבות בתחום הייבוא, כדי להבטיח רמה מקצועית הולמת של נותני השירותים, מתן שירות סדיר וזמין למקבלי השירות והגנת הצרכן. מדובר איפוא בחוק בעל אופי רגולטורי, הקובע שורת תנאים בהם נדרש לעמוד מי שמעוניין לעסוק בייבוא רכבים לישראל. בתוך כך, החוק קובע כי יבואן ישיר ייתן שירותי תחזוקה לכל רכב מתוצר שהוא מייבא. על מנת לספק את שירותי התחזוקה חייב היבואן הישיר להקים מוסכים בפריסה מתאימה. כך עשתה צ'מפיון מוטורס, שבתקופה הרלוונטית היו בבעלותה 2-4 מוסכים; ועוד 38 מוסכים הפועלים כסוכנים מטעמה – המוסכים המורשים. סלע המחלוקת בין הצדדים הוא האם ניתן להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות גם ביחס לאופן בו פעלו המוסכים המורשים בעת מילוי השמן. באופן ממוקד יותר, המחלוקת היא בשאלה האם יש לראות את שיטת מילוי השמן כעניין מקצועי (לגבי צ'מפיון מוטורס מנחה ומפקחת אחר פעילות המוסכים המורשים) או כעניין כספי (בו לצ'מפיון מוטורס אסור להתערב בפעולת המוסכים המורשים). בימ"ש קמא סבר כי שיטת המילוי נוגעת לעניינים כספיים, ולכן לא ניתן להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות בגין פעילות המוסכים המורשים. **ביהמ"ש העליון סבור אחרת.**

כדברי צ'מפיון מוטורס עצמה, "כמות השמן שיש למלא היא עניין מקצועי; וגם שלבי מילוי השמן הם עניין מקצועי". כך גם עולה מעדותו של מנהל מרכזי השירות בצ'מפיון מוטורס, שהעיד כי "פעם בחודש אנחנו מעבירים עדכונים כללים בכל הרשת. לאחר הגשת התביעה העברנו מסר שאנחנו מצפים שכל הרשת תתנהל אחיד בכל הנוגע לענין יתרת השמן". כשנשאל האם צ'מפיון מוטורס רואה עצמה אחראית כלפי התנהלות המוסכים המורשים בנוגע ליתרות השמן, השיב כי "הוצאנו לרשת אמירה שאומרת – ככה אנחנו נוהגים בסניפים של צ'מפיון ואנו קוראים וממליצים לכם לנהוג באופן דומה". הדברים אף עולים בקנה אחד עם המטרות אותם ביקש להגשים חוק ענף הרכב – האחדה בסטנדרט הטיפול ברכבים בכלל המוסכים, המתחייבת הן על מנת להגביר את התחרותיות, והן על מנת להיטיב עם הצרכנים. אומנם לשיטת המילוי, מטבע הדברים, השפעה על המחיר שנגבה בסופו של דבר מהלקוח, שכן ככל שנעשה שימוש בכמות גבוהה יותר של שמן, כך מחויב הלקוח בתשלום גבוה יותר. אולם העובדה כי לדרך פעולה מסוימת השפעה עקיפה על המחיר שנגבה מלקוח, אינה הופכת אותו אוטומטית לעניין כספי בו חל האיסור על היבואן הראשי להשפיע על האופן בו פועלים המוסכים המורשים לפי סעיף 59(א)(3) לחוק.

משנמצא כי שיטת המילוי נופלת תחת העניינים המקצועיים לגביהם צ'מפיון מוטורס מנחה ומפקחת אחר התנהלות המוסכים המורשים, קצרה הדרך למסקנה כי קיימת אפשרות סבירה לכך שבקשת האישור תוכרע לטובת התובעים המייצגים גם ביחס לשאלת אחריותה על התנהלות המוסכים המורשים. זאת, בשים לב לקביעתו של בימ"ש קמא לפיה קיימים קשרים הדוקים בין צ'מפיון מוטורס לבין מוסכי השירות, המתבטאים בהנחיות, הדרכות ופיקוח אחר פעילותם; לחובה הכללית המוטלת

על צ'מפיון מוטורס לספק שירותי תחזוקה לרכבים אותם היא מייבאת; ולכך שניתן להניח כי עבור הצרכן הסביר אין הבדל של ממש בין קבלת השירות מצ'מפיון מוטורס עצמה לבין קבלתו מהמוסכים המורשים. ודוק, אפשרות סבירה כשמה כן היא, והיא כל הנדרש בשלב הדיוני בו עסקינן – שלב אישור ניהול התובענה הייצוגית. ויובהר, אחריות צ'מפיון מוטורס ודאי אינה משתרעת על כלל היבטי הפעילות של המוסכים המורשים, היא מוגבלת רק לאותן פעולות שביצעו בהנחייתה ובפיקוחה בהתאם להוראות שנתנה בנוגע לשיטת המילוי. על מנת להכריע באופן סופי בשאלת אחריותה של צ'מפיון מוטורס ביחס לפעילותם של המוסכים המורשים נדרש ליבון עובדתי נוסף ולא ניתן בשלב זה להכריע באופן סופי במחלוקת.

בהינתן הקביעה לפיה קיימת אפשרות סבירה לכך שצ'מפיון מוטורס תימצא אחראית גם על פעילותם של המוסכים המורשים, ומשעה שחלק מתפקידה הוא לוודא כי המוסכים המורשים פועלים כדין, מן הראוי היה לאשר את ניהול התובענה כייצוגית גם בעילת הרשלנות. הוא הדין גם ביחס לעילת עשיית העושר ולא במשפט, ככל שהיא נוגעת להתעשרות שמפיקה צ'מפיון מוטורס נוכח השימוש בשיטת המילוי.

לעומת זאת, לא נמצא לקבל את יתר טענות התובעים המייצגים ביחס לעילת עשיית העושר ולא במשפט. בכל הנוגע לסברת התובעים המייצגים כי צ'מפיון מוטורס עושה שימוש חוזר ביתרות השמן, מוכרת אותו ללקוחותיה הבאים ובכך מתעשרת שלא כדין – ביהמ"ש המחוזי קבע כי עניין זה לא הוכח, ולא נמצא טעם המצדיק סטייה מקביעה זו. באופן דומה לא נמצא כי עלה בידי התובעים המייצגים להוכיח במידה הנדרשת כי צ'מפיון מוטורס חוסכת לעצמה את עלויות הפיקוח על המוסכים המורשים ובכך מתעשרת על חשבון חברי הקבוצה.

פסק-דין

השופט עופר גרוסקופף:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב (סגנית הנשיא כב' השופטת רחל ברקאי), מיום 1.7.2024 בת"צ [22619-01-18](#), [נבו] במסגרתו התקבלה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד המשיבה.

רקע והשתלשלות העניינים

1. ביום 10.1.2018 הגישו המערערים, מר לירון קמפו, מר דני בן אבי, מר יעקב מורן גלעד ומר מורד מרדכי (להלן: התובעים המייצגים), בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד המשיבה, יבואנית הרכבים צ'מפיון מוטורס בע"מ (להלן: צ'מפיון מוטורס), לפי [פרט 1 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות](#), התשס"ו-2006 (להלן: חוק תובענות ייצוגיות): "תביעה נגד עוסק, כהגדרתו ב[חוק הגנת הצרכן](#), בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו" (להלן: בקשת האישור). עניינה של

בקשת האישור בטענה כי במהלך הטיפולים התקופתיים המתבצעים במוסכי צ'מפיון מוטורס או במוסכים המופעלים על ידי סוכנים מורשים מטעמה (להלן: המוסכים המורשים), נעשה שימוש, ובהתאם מחייבים את הלקוח, בכמות שמן מנוע הגבוהה בעשרות אחוזים מהכמות הנדרשת על פי הוראות היצרן (להלן: שיטת המילוי). עוד נטען, כי בחלק מהמקרים אף מחויב הלקוח בתשלום בעבור כמות גדולה יותר של שמן מאשר זו שמולאה בפועל; וכי יתרת השמן שלא מולאה נמכרת בהמשך ללקוחות אחרים. על יסוד האמור, נטען כי יש להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות, וזאת גם ביחס למקרים בהם פעלו בדרך האמורה מוסכים שבבעלותה, וגם ביחס למקרים בהם פעלו בדרך זו המוסכים המורשים.

ביום 25.6.2018 הגישה צ'מפיון מוטורס את תשובתה לבקשת האישור (להלן: התשובה לבקשת האישור). תחילה, צ'מפיון מוטורס עמדה על כך שהיא אינה גובה תשלום ביתר בעבור שמן מנוע. הוסבר, כי בהתאם להוראות פנימיות של היצרן, יש למלא שמן בהליך דו-שלבי: תחילה כמות שמן קבועה מראש, כפי שמופיע בהוראות היצרן; ובשלב השני, יש לבצע "תיסוף" של שמן, בכמות אשר עשויה להגיע עד ל-750 מ"ל. עוד הוסבר כי שמן המנוע מסופק באמצעות מיכלי שמן בגדלים שונים המצויים באמתחתה – 1, 4 ו-5 ליטר, כאשר המיכל המתאים לכל לקוח נבחר בראי הוראות היצרן והצורך בתיסוף. חיוב הלקוחות נעשה בהתאם לגודל המיכל שנמכר להם, וזאת מאחר שמטעמים מעשיים אין באפשרותה לחייב את הלקוח רק בעד החלק היחסי שמולא בפועל מתוך המיכל. עוד הדגישה צ'מפיון מוטורס כי היא מציעה ללקוח את יתרת השמן, וככל שהאחרון מסרב – היא מושלכת לאשפה. לבסוף, ביחס לטענה כי היא אחראית גם לגבי האופן בו פועלים המוסכים המורשים, צ'מפיון מוטורס טענה כי אף שבעניינים מקצועיים, כגון אופן מילוי שמן המנוע, תפקידה לוודא כי המוסכים המורשים פועלים בהתאם להוראות היצרן; בכל הנוגע לעניינים כספיים, למוסך המורשה שיקול דעת מלא כיצד לפעול. מאחר שהפרקטיקה מושא בקשת האישור נוגעת לשיטתה לעניינים כספיים (קביעת מחיר), לא ניתן להטיל עליה אחריות ביחס לפעילות המוסכים המורשים.

החלטת האישור

2. ביום 1.7.2024 ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי, במסגרתו אושר ניהול התובענה כייצוגית (להלן: החלטת האישור). בית המשפט המחוזי נדרש תחילה לשאלה האם נפל פגם בשיטת מילוי השמן בה נוקטת צ'מפיון מוטורס. בעניין זה נקבע,

בהתבסס על חוות דעת מומחה מטעם התובעים המייצגים אותה מצא בית המשפט מהימנה, כי שיטת מילוי השמן הדו-שלבית הננקטת על ידי צ'מפיון מוטורס, מביאה לכך שכמות השמן בה נעשה שימוש גבוהה מהנדרש. כך, בפרט, היות שעל דרך הכלל אין כל צורך בביצוע פעולת התיסוף; ואף אם נדרש לעשות כן, מדובר בכמות נמוכה משמעותית מהכמות שנטענה על ידי צ'מפיון מוטורס. בעניין זה, אם כן, בית המשפט קמא קבע כי קיימת אפשרות סבירה לכך שטענות התובעים המייצגים יוכרעו לטובתם.

3. בשלב הבא, בית המשפט המחוזי בחן את טענת התובעים המייצגים לגבי שימוש חוזר שעושה צ'מפיון מוטורס ביתרות השמן. בית המשפט דחה את טענת צ'מפיון מוטורס כי היא מציעה ללקוח את יתרות השמן, וקבע כי עניין זה לא הוכח לפניו. מן העבר השני, נקבע כי לא הוכחה גם טענת התובעים המייצגים לפיה צ'מפיון מוטורס עושה שימוש ביתרת השמן לצורך טיפולים של לקוחות אחרים. בהתאם, נדחו טענות התובעים המייצגים בעילת עשיית עושר ולא במשפט.

4. השאלה האחרונה אליה נדרש בית המשפט המחוזי היא האם ניתן לייחס לצ'מפיון מוטורס אחריות גם על האופן בו פועלים המוסכים המורשים. בית המשפט קבע, כי אף שקיימים "קשרים הדוקים" בין צ'מפיון מוטורס לבין המוסכים המורשים, ובכלל זאת כי צ'מפיון מוטורס מנחה, מדריכה ומפקחת אחר פעילותם; ואף שמבחינת הלקוח צ'מפיון מוטורס והמוסכים המורשים "חד הם" – לא ניתן להטיל עליה אחריות בגין פעילותם (פסקה 55 להחלטת האישור). קביעה זו התבססה על כך שבהתאם ל[חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, התשע"ו-2016](#) (להלן: חוק ענף הרכב), צ'מפיון מוטורס אינה מתערבת בשיטת התמחור, וכי סוג השמן בו נעשה שימוש ואופן מילוי נופלים תחת עניין זה. מטעם זה בית המשפט קמא אף ציין כי אין יריבות בין התובעים המייצגים לבין צ'מפיון מוטורס ביחס לפעילות המוסכים המורשים.

5. סיכומם של דברים, בית המשפט המחוזי אישר את ניהול התובענה כייצוגית בעילות של חוסר תום לב במשא ומתן, לפי [סעיף 12 לחוק החוזים](#) (חלק כללי), התשל"ג-1973 (להלן: חוק החוזים); הטעיה, לפי [סעיף 15 לחוק החוזים](#); הפרת חובת תום הלב, לפי [סעיף 39 לחוק החוזים](#); והפרת חובה חקוקה, לפי [סעיף 63 לפקודת הניזקין](#) [נוסח חדש], התשכ"ח-1968. את הקבוצה המיוצגת, בית המשפט קמא הגדיר באופן הבא: "כל מי שנגבה ממנו באיזה מבין מרכזי השירות של צ'מפיון מוטורס, במסגרת החלפת שמן מנוע, תשלום בגין כמות שמן מנוע שהינה גדולה יותר מאשר קיבולת שמן

המנוע של הרכב כפי שנקבעה על ידי יצרן הרכב ו/או בגין כמות גדולה יותר מאשר כמות השמן שמולאה בפועל ברכב" (פסקה 57 להחלטת האישור).

מכאן הערעור שלפנינו.

הערעור

6. במסגרת הערעור מתמקדים התובעים המייצגים בשתי סוגיות: קביעתו של בית המשפט קמא לפיה לא ניתן להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות בגין פעילותם של המוסכים המורשים; ודחיית בקשת האישור בעילות של רשלנות ושל עשיית עושר ולא במשפט.

תחילה טוענים התובעים המייצגים כי יש מקום להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות גם ביחס לפעילותם של המוסכים המורשים. התובעים המייצגים מבססים טיעון זה על מספר טעמים: ראשית, לפי הוראות חוק ענף הרכב צ'מפיון מוטורס אחראית לספק שירותי תחזוקה לרכבים המיובאים על ידה – בין אם שירותי התחזוקה ניתנים בפועל על ידה ובין אם על ידי המוסכים המורשים; שנית, צ'מפיון מוטורס מנחה את המוסכים המורשים כיצד לפעול בעניינים מקצועיים ומפקחת על פעילותם; לבסוף, לאור מצגים שונים שהציגה ללקוחותיה, בראייתם אין הבדל בין מוסכיה של צ'מפיון מוטורס לבין המוסכים המורשים. בצד האמור, נטען כי בית המשפט המחוזי שגה בסווגו את אופן מילוי השמן כעניין תמחורי, אשר לצ'מפיון מוטורס אסור להיות מעורבת בו. לשיטת התובעים המייצגים, מדובר בעניין מקצועי הנוגע לשירות אותו מספקים המוסכים המורשים, ומכאן שצ'מפיון רשאית, ואף חייבת, לפקח על התנהלותם של המוסכים המורשים בקשר אליו. גם הקביעה כי אין יריבות בין התובעים המייצגים לבין צ'מפיון מוטורס ביחס לפעילות המוסכים המורשים, כך נטען, שגויה. לשיטת התובעים המייצגים, קביעה זו לא מתיישבת עם פסק דינו של בית המשפט המחוזי, אשר ראה בצ'מפיון מוטורס ובמוסכים המורשים כגוף אחד, וקבע כי מתפקידה הוא לפקח על התנהלותם בעניינים מקצועיים.

7. חלקו השני של הערעור ממוקד בעילות התביעה שבית המשפט המחוזי לא אישר לגביהן את ניהול התובענה כייצוגית. אשר לעילה לפי דיני עשיית עושר ולא במשפט, נטען כי בית המשפט המחוזי דן רק ברכיב המתייחס לשימוש ביתרות השמן

לטובת לקוחות אחרים; ואילו רכיבי העילה שהתבססו על התעשרותה של צ'מפיון מוטורס מעצם מכירת שמן ביתר, ועל כך שנחסכות עלויות הפיקוח אחר המוסכים המורשים – לא נדונו בהחלטת האישור. כן נטען, כי שגה בית המשפט המחוזי בקביעתו לפיה לא עומדת לתובעים המייצגים עילה מכוח עוולת הרשלנות.

8. ביום 20.5.2025 קיימתי דיון קדם-ערעור בנוכחות הצדדים. במסגרת הדיון צ'מפיון מוטורס שבה על טענתה כי על פי חוק ענף הרכב, אסור לה להתערב בענייני מילוי שמן, שהוא לשיטתה בגדר עניין תמחורי. עוד טענה צ'מפיון מוטורס, בהתייחס להערות בית המשפט בדיון, כי שאלת אחריותה כלפי התנהלות המוסכים המורשים היא כזו שבהתאם להלכה הפסוקה ניתן וראוי היה להכריע בה כבר בשלב בקשת האישור, ובדין עשה כן בית המשפט קמא. בתום הדיון הצעתי לצדדים את שהצעתי, וביום 27.5.2025 הודיעה צ'מפיון מוטורס כי היא אינה מקבלת את ההצעה. על רקע האמור, הלה התבקשה להגיש תשובה להודעת ערעור.

9. ביום 25.8.2025 הגישה צ'מפיון מוטורס את תשובתה להודעת הערעור. כעניין מקדמי, צ'מפיון מוטורס טענה כי לא נפל פגם בכך שבית המשפט המחוזי הכריע עוד בשלב בקשת האישור בשאלת אחריותה לגבי פעילותם של המוסכים המורשים. נטען כי בחירה זו עולה בקנה אחד עם הקריטריונים שנקבעו לכך בפסיקה: מדובר בשאלה משפטית טהורה; כל המידע העובדתי הצריך לעניין הונח בפני בית המשפט המחוזי; וההכרעה תחסוך משאבים משמעותיים לניהול ההליך, שכן יש לה השפעה ממשית על גודל הקבוצה. עוד היא הוסיפה, כי אף משיקולי הגינות התחייבה הכרעתו של בית המשפט המחוזי, שכן, על פי דין, אסור לה לברר מהן "שיטות התמחור והחייב של סוכניה" (סעיף 29 לתשובתה לערעור). משכך, ככל שהתובענה תתנהל גם ביחס למוסכים המורשים, אזי כדי להתגונן, היא תיאלץ ליצור קשר עם המוסכים המורשים בעניינים תמחוריים, דבר אשר כאמור, נאסר עליה.

10. לגופו של עניין, צ'מפיון מוטורס טענה כי אין מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט קמא לפיה לא ניתן להטיל עליה אחריות ביחס לפעילותם של המוסכים המורשים. תחילה, צ'מפיון מוטורס הבהירה כי המוסכים המורשים הם ישויות משפטיות ועסקיות נפרדות לחלוטין ממנה. מאחר שהמוסכים המורשים מתחרים אחד בשני וגם בצ'מפיון מוטורס עצמה, דיני התחרות הכלליים והרגולציה הנוגעת לענף הרכב אוסרים עליה להתערב בשיטת התמחור של המוסכים המורשים. בתוך כך הובהר,

כי הגם שאין מחלוקת כי צ'מפיון מוטורס מנחה ומפקחת על התנהלות המוסכים המורשים בעניינים מקצועיים, לרבות בנושאים כמו אופן מילוי השמן וסוג השמן המתאים; בהקשרים אחרים, התנהלות המוסכים המורשים היא עצמאית. זהו המצב ביחס לשיטת התמחור והחיוב – בה, לשיטתה, עוסקת בקשת האישור. באופן דומה, צ'מפיון מוטורס סבורה כי צדק בית המשפט קמא משדחה את בקשת האישור בעילת עשיית עושר ולא במשפט ובעילת הרשלנות.

דיון והכרעה

11. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים על יסוד החומר שבכתב ושמעתי את טענותיהם בעל-פה בדיון קדם-הערעור מיום 20.5.2025, אציע לחברי ולחברתי לעשות שימוש בסמכותנו לפי [תקנות 138\(א\)\(3\) ו-5](#) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, ולהכריע בערעור על יסוד החומר בכתב והטיעונים שהושמעו בקדם-הערעור. כפי שיפורט להלן, סבורני כי יש להורות על קבלת הערעור בעיקרו, במובן זה שאושר ניהולה של התובענה כייצוגית גם ביחס לשאלת אחריותה של צ'מפיון מוטורס על התנהלותם של המוסכים המורשים, לרבות בעילה של רשלנות, ובאופן חלקי בעילה של עשיית עושר ולא במשפט.

12. מערכת הדינים שמסדירה את תחום ייבוא הרכבים והטיפול בהם, מצויה, בעיקרה, בחוק ענף הרכב. מטרתו של החוק, על פי המוצהר בו, היא "להסדיר את השירותים בענף הרכב, לרבות בתחום הייבוא, כדי להבטיח [...] רמה מקצועית הולמת של נותני השירותים, [...] מתן שירות סדיר וזמין למקבלי השירות, [...] והגנת הצרכן" ([סעיף 1 לחוק ענף הרכב](#)). המדובר, איפוא, בחוק בעל אופי רגולטורי, הקובע שורת תנאים בהם נדרש לעמוד מי שמעוניין לעסוק בייבוא רכבים לישראל. לענייננו, רלוונטיים התנאים החלים על "יבואן ישיר" (ראו: [סעיף 75 לתשובה לבקשת האישור](#)). בהקשר זה, חוק ענף הרכב קובע כי יבואן ישיר ייתן שירותי תחזוקה לכל רכב מתוצר שהוא מייבא ([סעיף 47\(א\) לחוק](#)). בהתאם, וכתנאי לקבלת רישיון לעיסוק בתחום, על היבואן הישיר להתחייב "לטפל בכל רכב מתוצר שהוא מייבא [...]" ([סעיף 41\(4\)\(ב\) לחוק](#)), ולהוכיח "כי קיימת תשתית למתן שירותי תחזוקה לרכב כפי שקבע השר לעניין מוסכים הנותנים שירותים אלה" ([סעיף 41\(א\)\(5\) לחוק](#); ראו גם: [צו הפיקוח על מצרכים ושירותים \(יבוא רכב ומתן שירותים לרכב\)](#), התשל"ט-1978). חובתו של יבואן ישיר, אם כן, היא לספק שירותי תחזוקה לרכבים אותם הוא מייבא, וזאת במטרה "להבטיח מתן שירות לרכב לאחר מכירתו ובכלל זה, מתן שירותי תחזוקה לרכב" (דברי הסבר להצעת חוק רישוי שירותים לרכב, התשע"ג-2013, ה"ח הממשלה 769, 783)).

13. מטבע הדברים, על מנת לספק את שירותי התחזוקה חייב היבואן הישיר להקים מוסכים בפריסה מתאימה. כך עשתה צ'מפיון מוטורס, שבתקופה הרלוונטית לבקשת האישור, היו בבעלותה בין 2 ל-4 מוסכים; ועוד 38 מוסכים הפועלים כסוכנים מטעמה מכוח חוזה – הם המוסכים המורשים (ראו סעיף 1 לתשובתה לערעור). כפי שתואר לעיל, סלע המחלוקת בין הצדדים הוא האם ניתן להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות גם ביחס לאופן בו פעלו המוסכים המורשים בעת מילוי השמן. באופן ממוקד יותר, המחלוקת בין הצדדים היא האם יש לראות את שיטת המילוי כעניין מקצועי (לגביו צ'מפיון מוטורס מנחה ומפקחת אחר פעילות המוסכים המורשים) או כעניין כספי (בו לצ'מפיון מוטורס אסור להתערב בפעולת המוסכים המורשים). בית המשפט קמא סבר, כאמור, כי שיטת המילוי נוגעת לעניינים כספים, ולפיכך לא ניתן להטיל על צ'מפיון מוטורס אחריות בגין פעילות המוסכים המורשים. השקפתי שונה. אסביר.

14. כזכור, הטענה המרכזית של התובעים המייצגים נגד שיטת המילוי היא כי במקום למלא שמן בכמות שנקבעה על ידי יצרן הרכב, צ'מפיון מוטורס מבצעת את פעולת התיסוף, בכמות אשר עשויה להגיע עד ל-750 מ"ל. כפי שהוסבר, הבחירה בדרך פעולה זו עשויה להביא לכך שהלקוח יחויב ביתר. ואכן, במסגרת החלטת האישור בית המשפט קבע כי קיימת אפשרות סבירה לכך שייקבע כי שיטה זו למילוי השמן אינה מחויבת המציאות. ובלשונו: "לא ראיתי לנכון לקבל את טענת [צ'מפיון מוטורס] כי על פי רוב יש צורך בתיסוף שיכול להגיע לכדי 750 מ"ל" (פסקה 38 להחלטת האישור). את משמעותה של קביעה זו סיכם בית המשפט קמא באופן הבא: "מרגע שלא הוכח כי אכן קיימת אפשרות שכיחה, בכל טיפול, של תיסוף בהיקף של 750 מ"ל אין בסיס לשימוש במיכל בנפח המביא בחשבון את התיסוף בנפח שכזה" (שם).

15. הנה כי כן, שיטת מילוי השמן בה נוקטות צ'מפיון מוטורס, ואשר לפיה נוהגים המוסכים המורשים על פי הנחייתה, עשויה, לפי קביעות בית המשפט קמא, להביא לכך שהלקוח יחויב ביתר. ודוק, מדובר בנושא לגביו אף צ'מפיון מוטורס אינה חולקת שהיא אחראית: "כמות השמן שיש למלא היא עניין מקצועי; וגם שלבי מילוי השמן הם עניין מקצועי" (סעיף 43 לתשובה לערעור; ראו גם בפסקה 56 להחלטת האישור). כך גם עולה מעדותו של מר אריה ירום, מנהל מרכזי השירות בצ'מפיון מוטורס, אשר העיד כי "פעם בחודש אנחנו מעבירים עדכונים כללים בכל הרשת. לאחר הגשת התביעה העברנו מסר שאנחנו מצפים שכל הרשת תתנהל אחיד בכל הנוגע לעניין יתרת השמן" (פרוטוקול 3.5.2023, עמוד 43, שורות 14-15). כאשר נשאל מר ירום האם צ'מפיון מוטורס רואה

עצמה אחראית כלפי התנהלות המוסכים המורשים בנוגע ליתרות השמן, השיב כי "הוצאנו לרשת אמירה שאומרת – ככה אנחנו נוהגים בסניפים של צ'מפיון ואנו קוראים וממליצים לכם לנהוג באופן דומה" (שם, בעמ' 44, שורות 27-28). הדברים אף עולים בקנה אחד עם המטרות אותם ביקש להגשים חוק ענף הרכב – האחדה בסטנדרט הטיפול ברכבים בכלל המוסכים, המתחייבת הן על מנת להגביר את התחרותיות, והן על מנת להיטיב עם הצרכנים. ובלשון הוועדה הציבורית שהמלצותיה שולבו בחוק ענף הרכב: "כאמור, מוסכים רשמיים מהווים חסם תחרותי, העברת הידע והציוד וכל הדרוש לטיפול ברכב לידי כל מוסך אחר, תגביר את התחרותיות בין המוסכים על ידי הענקת בחירה ללקוח לטפל ברכבו במוסך בו יבחר בבטחה" (הוועדה הציבורית להגברת התחרותיות בענף הרכב דו"ח הוועדה, בעמוד 152 (2012); לדיון כללי על תרומת הוועדה לגיבוש חוק ענף הרכב ראו: [עצ"מ 7825/19](#) יוניון מוטורס בע"מ נ' משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, פסקאות 16-17 [נבו] (18.10.2020)). אומנם לשיטת המילוי, מטבע הדברים, השפעה על המחיר שנגבה בסופו של דבר מהלקוח, שכן ככל שנעשה שימוש בכמות גבוהה יותר של שמן, כך מחויב הלקוח בתשלום גבוה יותר. אולם, העובדה כי לדרך פעולה מסוימת השפעה עקיפה על המחיר שנגבה מלקוח, אינה הופכת אותו באופן אוטומטי לעניין כספי בו חל האיסור על היבואן הראשי להשפיע על האופן בו פועלים המוסכים המורשים לפי [סעיף 59\(א\)\(3\)](#) לחוק ענף הרכב. ודוק, אם ההנחיות שנתנה צ'מפיון מוטורס למוסכים המורשים ביחס לשיטת המילוי אינן חורגות לגדר עניין כספי, אין חולק כי הן בתחום סמכותה, וממילא היא עשויה להיות אחראית בגינה; ואם הן בגדר עניין כספי (וכאמור, אינני סבור שכך), הרי שצ'מפיון מוטורס הייתה מנועה מלתתן משיקולים תחרותיים, וממילא הפגם בהתנהלותה היה כפול ומכופל בחומרתו מזה המיוחס לה על ידי מגישי בקשת האישור.

16. משנמצא כי שיטת המילוי נופלת תחת העניינים המקצועיים לגביהם צ'מפיון מוטורס מנחה ומפקחת אחר התנהלות המוסכים המורשים, קצרה הדרך למסקנה כי קיימת אפשרות סבירה לכך שבקשת האישור תוכרע לטובת התובעים המייצגים גם ביחס לשאלת אחריותה על התנהלות המוסכים המורשים. זאת, בשים לב לקביעתו של בית המשפט קמא לפיה קיימים קשרים הדוקים בין צ'מפיון מוטורס לבין מוסכי השירות, המתבטאים בהנחיות, הדרכות ופיקוח אחר פעילותם (פסקה 55 להחלטת האישור); לחובה הכללית המוטלת על צ'מפיון מוטורס לספק שירותי תחזוקה לרכבים אותם היא מייבאת (כמפורט לעיל); ולכך שניתן להניח כי עבור הצרכן הסביר אין

הבדל של ממש בין קבלת השירות מצ'מפיון מוטורס עצמה לבין קבלתו מהמוסכים המורשים.

17. ודוק, אפשרות סבירה כשמה כן היא, והיא כל הנדרש בשלב הדיוני בו עסקינן – שלב אישור ניהול התובענה הייצוגית (וראו [סעיף 8\(א\)\(1\) לחוק תובענות ייצוגיות](#)). ויובהר, אחריות צ'מפיון מוטורס בוודאי אינה משתרעת על כלל היבטי הפעילות של המוסכים המורשים, אלא היא מוגבלת רק לאותן פעולות שביצעו בהנחייתה ובפיקוחה בהתאם להוראות שנתנה בנוגע לשיטת המילוי. לפיכך, על מנת להכריע באופן סופי בשאלת אחריותה של צ'מפיון מוטורס ביחס לפעילותם של המוסכים המורשים נדרש ליבון עובדתי נוסף. בין היתר, נדרש לבחון מה טיב ההנחיות הקונקרטיות שנתנה צ'מפיון מוטורס למוסכים המורשים בכל הנוגע לשיטת מילוי השמן, ככל שניתנו, ובכלל זאת, ביחס לצורך לבצע תיסוף ולשימוש ביתרות השמן. כן נדרש לבחון מהו מרחב שיקול הדעת שהוראות אלה הותירו למוסכים המורשים, ומהו טיב הפיקוח שמפעילה צ'מפיון מוטורס על מנת להבטיח כי המוסכים המורשים יעמדו בסטנדרט המקצועי הנדרש מהם. כן אבקש להבהיר כי אף ששיטת המילוי בה נעשה שימוש היא, כאמור, עניין מקצועי, לא ניתן לשלול בשלב זה את האפשרות כי יתברר שחלק מהבחירות אשר הובילו לכך שלקוחות חויבו לכאורה ביתר נוגעות להיבטים כספיים או אחרים אשר צ'מפיון מוטורס לא הנחתה את המוסכים המורשים לגביהם, וממילא אינה נושאת באחריות לגביהם.

18. למען שלמות התמונה, ומאחר שלעניין זה הקדישה צ'מפיון מוטורס חלק ניכר מטיעוניה, אציין בתמצית כי משעה שנדרש לערוך בירור עובדתי נוסף, בנסיבות העניין לא ניתן בשלב זה להכריע באופן סופי במחלוקת שבין הצדדים (ראו: [ע"א 9294/16](#) שמעון נ' חברת איי די איי חברה לביטוח בע"מ, פסקה 7 לחוות דעתי [נבו] (4.2.2020); [רע"א 2411/24](#) צ'מפיון מוטורס בע"מ נ' דג'ונס, פסקה 11 [נבו] (10.4.2024)).

19. עוד יצוין, כי בהינתן הקביעה לפיה קיימת אפשרות סבירה לכך שצ'מפיון מוטורס תימצא אחראית גם על פעילותם של המוסכים המורשים, ומשעה שחלק מתפקידה הוא לוודא כי המוסכים המורשים פועלים כדין, מן הראוי היה לאשר את ניהולה של התובענה כיייצוגית גם בעילת הרשלנות. הוא הדין גם ביחס לעילת עשיית העושר ולא במשפט, ככל שהיא נוגעת להתעשרות שמפיקה צ'מפיון מוטורס נוכח

השימוש בשיטת המילוי (ראו: [רע"א 2128/09](#) הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' עמוסי, פסקה 17 [נבו] (5.7.2012)).

20. לעומת זאת, איני סבור כי יש מקום לקבל את יתר טענות התובעים המייצגים ביחס לעילת עשיית העושר ולא במשפט. בכל הנוגע לסברתם של התובעים המייצגים כי צ'מפיון מוטורס עושה שימוש חוזר ביתרות השמן, מוכרת אותו ללקוחותיה הבאים, ובכך מתעשרת שלא כדין – בית המשפט המחוזי קבע כי עניין זה לא הוכח, ולא מצאתי טעם המצדיק סטייה מקביעה זו (ראו: [ע"א 7721/22](#) ד"ר עופר ולטר נ' עו"ד יוסף שטבהולץ, פסקה 42 [נבו] (24.12.2024); [ע"א 3151/21](#) עזובן המנוח חוסין עבדול עזיז מחמוד חלאילה נ' מדינת ישראל- רשות מקרקעי ישראל, פסקה 19 [נבו] (9.4.2025)). באופן דומה, ומשעה שטענה זו נטענה בעלמא, איני סבור כי עלה בידי התובעים המייצגים להוכיח במידה הנדרשת כי צ'מפיון מוטורס חוסכת לעצמה את עלויות הפיקוח על המוסכים המורשים, ובכך היא מתעשרת על חשבון חברי הקבוצה.

21. סוף דבר: לעמדתי דין הערעור להתקבל, במובן זה שתבוטל קביעתו של בית המשפט המחוזי בפסקה 56 לפסק דינו לפיה לא ניתן להטיל אחריות על צ'מפיון מוטורס בגין התנהלותם של המוסכים המורשים, וכן יאושר ניהולה של התובענה כייצוגית גם בעילת הרשלנות ובעילת עשיית עושר ולא במשפט (באופן חלקי כמפורט לעיל). פועל יוצא הוא שיש לתקן את הגדרת הקבוצה המיוצגת לנוסח הבא: "כל מי שנגבה ממנו במוסכי צ'מפיון מוטורס, בין שמדובר במוסכים בבעלותה, ובין שמדובר במוסכים שהתקשרו בהסכם עמה, במסגרת החלפת שמן מנוע, תשלום בגין כמות שמן מנוע שהינה גדולה יותר מאשר קיבולת שמן המנוע של הרכב כפי שנקבעה על ידי יצרן הרכב ו/או בגין כמות גדולה יותר מאשר כמות השמן שמולאה בפועל ברכב". צ'מפיון מוטורס תישא בהוצאות התובעים המייצגים ביחס לערעור בסך של 40,000 ש"ח.

עופר גרוסקופף
שופט

השופט יחיאל כשר:

אני מסכים.

יחיאל כשר
שופט

השופטת רות רונן:

אני מסכימה.

רות רונן
שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט עופר גרוסקופף.

ניתן היום, ט"ז באדר התשפ"ו (5.3.2026).

רות רונן
שופטת

יחיאל כשר
שופט

עופר גרוסקופף
שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תיקיה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)